

Поштарина плаћена у готову

1120

7/3d

ГОДИНА VI

АПРИЛ и МАЈ

БРАНИЧЕВСКИ
ВЕСНИК

Орган
Удруженог Свештенства Епархије
Браничевске

Уредник
Протојереј **ДРАГУТИН И. МАРИНКОВИЋ**
парох пожаревачки и в. д. Арх. намесника

ПОЖАРЕВАЦ
1938

С БЛАГОСЛОВОМ
Његовог Преосвештенства Епископа
Браничевског Господина
Др ВЕНИЈАМИНА

март 1938

БРАНИЧЕВСКИ ВЕСНИК

ОРГАН УДРУЖЕНОГ СВЕШТЕНСТВА ЕПАРХИЈЕ БРАНИЧЕВСКЕ

Прот. Др РАДИВОЈ А. ЈОСИЋ
професор универзитета

Велики људи о Исусу Христу као путу на Богу и као идеалу чове- чанства¹⁾

Међу многобројним религијским питањима, за чија се решења интересује свим срцем и умом дух савременог и културног човека, питање личности Исуса Христа заузима прво место. Ни једно друго религијско питање и нема толиког права да буди ово интересовање, јер је питање личности Исуса Христа централно религијско питање, на чијем решењу почивају решења и свих осталих религијских питања.

Чак и питање егзистенције бића Божјег данас зависи од нашег става према Исусу Христу. — Ово се много пута искуством потврдило као тачно.

Када се је, у прошлом веку, појавило прво значајније књижевно дело с тенденцијом да се божански нимбус око личности Христове разбије и развеје, утицало је оно необично разорно и по питању егзистенције бића Божјег на духове многих интелектуалаца који су се у души својој борили између вере и безверја. То негативно дело носи назив „Живот Исуса“ и написао га је један протестантски професор теологије — *Давид Штраус* — који се тим радом и прочуо. — Знаменити немачки филозоф из нешто каснијега времена, *Паул Дојсен*, износи у својој аутобиографији разговор који је имао некада још за време својих студија и ускоро по појави поменутог Штраусовог дела, са својим школским другом *Фридрихом Ничеом*, каснијим непомирљивим непријатељем Хришћанства. Када је Дојсен рекао Ничеу, да он — Дојсен — после прочитања Штраусово дела не може више да верује у Исуса Христа као Сина Божјег и Богочовека, овако му је Ниче одговорио: „То је ствар са

¹⁾ Предавање одржано на Духовној Академији у Пожаревцу 14(27) марта 1938 године.

озбиљним последицама; јер ако Христа напустиш, мораћеш и Бога напустити“.

Велики дух Фридриха Ничеа, док још није био начет тешком душевном болешћу, уочио је, и разумео је интимну везу између вере у Бога и вере у Исуса Христа као Божјег откривења.

Неоспорно, нигде лепших, узвишенијих и божанскијих мисли о Богу и човеку, о смислу и циљу живота, и о идеалима, индивидуалног и социјалног живота нећемо наћи ни у једној другој религији и ни у једној другој филозофији, него што их налазимо, у повезаној целини, у Христовој религији и филозофији, у Јеванђељу, — а то значи: у животу, раду, науци и личности Исуса Христа. — Стога, ако Христос није божанско откривење, онда нема Бога! Јер иначе, може ли да постоји један такав Бог, и шта ће нам такав Бог, који вечито ћути и неће да одговори човеку и човечанству на ова његова вечита питања и непрестана тражења: каквог је смисла бивовање човеково на земљи?, каква је његова крајња судбина?, т. ј. иде ли и куда иде човек иза гроба?, како да човек подеси живот свој, — и лични и социјални овде на земљи?, и напослетку: да ли је он, — човек, само једна врста животиње, која, као и свака друга животиња ма које врсте, има да испуни само ова три своја животна задатка: да једе, да пије и да се плоди! Бог као творац разумнога човека, — ако заиста Бог постоји, — мора бити и Отац својим разумним створењима, мора да се очински и непосредно брине о њима. Стога, ако Бог постоји, он се морао своме разумноме створу, кога је створио по својој слици и прилици и који једини међу живим створењима може да мисли и тежи к њему — Богу, — Бог дакле, морао се открити и објавити: *ко* је он, шта *тражи* од човека и шта *нуди* човеку. Човечанство то очекује од свога Творца и Оца, јер оно исто тако чврсто верује у *очинство* Његово као што снажно осећа и испољава *синовство* своје. Очинство пак Божје не може се ни назрети а камо ли видети и осетити у природи и кроз природу; јер природа говори о Богу само као о своме свемоћном и премудром Творцу, говори о слави Божјој, и ништа више! Знаменити енглески државник и велики мислилац — филозоф *Бакун Веруламски* с правом каже: „Небеса објављују

додуше славу Божју, али не и вољу Његову“. Слично Бакону Веруламском каже и велики немачки песник и универзитетски професор филологије — оријенталистике — *Фридрих Рикерџ*, у своме спеву: „Поређани бисери“: „Природа је књига Божја. Па ипак, сваки покушај читања ове књиге на основу човечјег искуства а без Божјег откривења редовно не полази за руком“. — „Природа је“, каже знаменити хришћански апологет из прошлог века, *Лушард*, — „Природа је као једно писмо које се састоји само из консонаната. Ми морамо да у себи самима носимо вокале, да би га могли читати... Природа сакрива Бога исто тако као што га открива“. Те вокале, ту моћ да можемо Бога и преко природе видети и чути, пружа нам сам Бог својим непосредним, надприродним откривењем. Само преко овога откривења Божјег ми можемо сазнати за Његову свету вољу, и да га по том истински, синовски љубимо. Вера нашега интелекта, вера добивена из посматрања природе и резонувања нашега ума, сува је вера! То је филозофска вера, која у себи нема животнога сока, и стога није у стању да да доброга плода. Бог ума није Бог религиозног човека. Религиозан човек је религиозан: најмање умом, а највише осећањима и вољом, — управо: религиозан човек је религиозан целим својим унутрашњим бићем. Најзначајнији немачки књижевник, песник и филозоф, Гете, у својим „Изрекама у прози“ овако о томе говори: „Рећи: ја верујем у Бога, јесте лепа и похвална реч. Али Бога признати тамо, где се и како се Он открио, — то је право блаженство на земљи“. — На какво је и на које је Божје откривење Гете мислио, види се из речи у једном другом његовом књижевном делу. Он је стварно мислио на Божје откривење у Исусу Христу; и у своме чувеноме „Фаусту“ овако пише: „Ми учимо да ценимо надземаљско; ми журимо за једним откривењем, које нигде достојније и лепше не пламти него у Библији“.

Највећи мислиоци, научници, литерати, уметници, политичари, државници, педагози итд. били су и најрелигиознији људи; и готово сви су они изјављивали: да их је Христос привукао к Богу, привукавши их најпре к себи. Многи су велики филозофи размишљали о Богу, и писали дебеле књиге о Богу; али нико од њих није могао никога, па чак ни себе, да приведу к Богу. Недостајала им је непосредна

веза с Богом, мост који води директно од Бога ка човеку — недостајала им је вера у откривење Бога кроз Исуса Христа. Значајни литерат — историчар књижевности — Волфганг Менцел каже: „Не постоји ни један апстрактни Бог филозофије, са којим би човек могао да ступи у ма какве односе својим сопственим духовним силама. Ко не обожава Сина (т. ј. Исуса Христа), тај неће моћи доћи к Оцу, т. ј. к Богу.

Христова личност тако је снажна, тако велика, тако јединствена, тако божанска, да још само она и једино она може улити поверења човеку који пипа у мраку овога света тражећи Бога. Познати и високо цењени филозоф и књижевник, савременик и пријатељ Гетеа, Фридрих Хајнрих Јакоби дубоко је осетио и коначно разумео: да поглед на Исуса Христа значи признање Бога. „Исус Христос је“, говори он, „најчистији међу моћнима, најмоћнији међу чистима, који је својим пробођеним рукама царства из темеља покретао. — Ко је тај, који може признати да је он — Христос — постојао, и истовремено да каже: нема Бога, нема провиђења Божјег, нема никакве љубави Божје која управља над мрачном судбином и над слепом неизвесношћу?“

Безбројни су и други велики људи најразноврснијих струка, који су били дубоко убеђени: да је живот без Бога безутешан и очајан, да је стога хришћанска религија насушна потреба баш културног човечанства, те и дело провиђења Божјег. Знаменити песник и један од јачих представника класичне немачке књижевности, писац чувеног спева „Савонарола“, Николаус Ленау, говорио је о Христу као о појави без које би човечанство вечито у мраку по пустињи лутало, узаман тражећи стазу спасења. Стога онима, ксји не верујући у божанство Христово, мисле да је Христос само један лепи сан племенитих душа, овако одговара: „Ако је Христос само један сан, онда је живот само једно ходање по ноћи кроз пустињу, где нема никога да нам да одговора, и где само један чопор бестија стоји на стражи.“ Зато велики музичар и композитор Рихард Вагнер сматра да ће праву и истинску срећу и на земљи окусити само онај који се још из малена срођава са вером. „Зацело“, каже он у своме писму знаменитом музичком критичару Хансу фон Волуогена, — „зацело, човек треба да се радује

што је још из детињства срастао са религијским традицијама. Јер оне нам све више и више откривају свој смисао који нас чини и све срећнијим. Знати и веровати: да је једном један Спаситељ био овде на земљи, — заиста! то остаје вавек као највеће добро људи“.

Зато су велики научници и веровали чврсто: да између истинске науке и истинске религије не може бити сукоба. Чувени природњак Роберт фон Мајер, који се прославио својим открићем, својом т. зв. „теоријом топлоте“, у своме предавању на једном конгресу природњака свечано је изјавио да је он хришћанин, и да његова философска расматрања са становишта природних наука ни најмање не сметају ни њему нити ма коме другоме истинскоме научнику и природњаку, да дубоко верује. „Из пунога, из свега срца хоћу да узвикнем: права философија нити сме нити може друго што бити, до једна пропедевтика — припрема ка хришћанској религији“.

У колико су извесни велики мислиоци и проналазачи дубље улазили у проблеме својих струка, у толико више су се морали сретати са најважнијим проблемима, у толико више и чвршће су веровали: да се последњи, крајњи кључ решења свих основних проблема науке налази у религији, у хришћанској религији. Кома није познато име чувенога француског хемичара и физиолога, професора Сорбоне, Луја Пастера? Он је био први који је утврдио да из мртве материје не може живот да се појави, да све живо води своје порекло од живота, и да је први живот на земљи морао понићи из живота који је основ и узрок сваком животу. То је онај велики човек, који је безбројне милионе, само за ово кратко време од њега до данас, спасао од сигурне смрти; јер ко не зна од нас за безбројне болничке заводе по целој свету који носе његово име: Пастерови заводи?! А он је међутим био веома религиозан. Своју дубоку и чврсту веру упоређивао је са вером сељака из Бретање чија је оданост хришћанској религији била позната широм целог света. „Ја сам много студирао“, каже он; „зато и имам веру једног бретањца — сељака. Да сам још више студирао и испитивао, то бих ја без сумње имао детињски побожну душу једне бретанке — сељанке“.

Највећи немачки државник и политичар Бизмарк у

својим младим годинама био је атеиста; у зрелим годинама када је највише стварао, био је потпуни хришћанин. „Кад не бих био хришћанин“, каже он, „ја не бих ни једног часа више остао на своме положају. Када се не бих ослањао на Бога, зацело да ни земаљске ауторитете не бих ни у чему уважавао.“ „Ја не схватам“, пише Бизмарк у једном писму својој жени, — „ја не схватам, како један човек који о себи размишља па ипак ништа незна или неће да зна о Богу, — како један такав човек може испред презрења и досаде да сноси свој живот; један живот који тече као нека река, која је као сан, и који је сличан трави која часком увене, — један живот у коме као у бесциљном ћаскању протекну наше године. Ја не знам, како сам раније такав живот издржао. Када бих и данас тако живео као онда, без Бога, без тебе, без деце, — ах! ја у ствари не бих знао, зашто не би требало, да овај живот као какву прљаву кошуљу одбацим од себе“.

Вилхелм фон Хумболт, учени државник, филолог и песник, каже да је вера сваком људском бићу неопходно потребна, — и онима који пливају у срећи, као и онима другима које срећа заобилази или их несрећа дави. У једном свом писму он овако говори: „Срећан човек потребује веру да не би сујетан и охол постао; човек пак, који нема среће потребује веру да би опстао; а унесрећени, да не би подлегао и пропао“. Готлиб Хајнрих фон Шуберт, учени природњак — минералог и филозоф, каже да је „вера тај једини орган, који још овде у овоме пролазноме животу тела одише једним балсамовим мирисом вечности и којим се окуша бескрајна радост“.

„Никоме не завидим ни на каквоме дару душе или разума, па нека је то генијалност или умешност или хумор (виц) или машта“, каже други један знаменити природњак хемичар и физичар — Деви (Sir Humphry Davy). „Али, када бих смео бирати, шта би мени најмилије и за мене најбоље било, ја бих веру једног побожног срца претпоставио свима другим благословима“.

У своме ректорском говору познати бечки природњак — анатом, Јозеф Хиртл назвао је губитак вере самоубиством душе. „Угасите ову светлост неба, т. ј. веру, и то самоубиство ваших душа неће ништа друго направити од

људи - од ових господара света, — до гомилицу неугљенисаног ђубрета за њиву“.

Велика, одабрана и импозантна поворка славних људи из ова два последња века који изобилују највећим открићима, најдубљим мислима и најзначајним делима у свима областима делатности духа човековог, — велика, одабрана и импозантна поворка славних људи, који су баш онда када су највише стварали, када су највећа дела давали, били најближи Богу, и скрушено, у највећој побожности славили га И што је врло значајно: сви су они били дубоко убеђени да нису они сами творци своје вере у Бога, него да су је поцрпли из Библије, из новозаветне Библије. Генијални песник и књижевник, Хајнрих Хајне, иначе покрштени Јеврејин, дословно ово потврђује: „За моје просветлење и надахнуће ја једноставно захваљујем само читању једне књиге Једне књиге? Да! и то једне старе, просте књиге, скромне као што је природа скромна, и такође природне као што је природа природна; — књиге, која изгледа тако ненаметљива а делотворна, као сунце које нас греје, као хлеб који нас храни; књига, која нас тако поверљиво, тако благословено добродушно погледа као каква стара бака, која такође из те књиге свакодневно чита, са њеним драгим, дрхтавим уснама и са наочарима на носу. — И ова књига зове се такође кратко: књига, Библија. С правом је још називљу: Св. Писмо. Ко је Бога изгубио, може га опет наћи у овој књизи; и ко Бога није никада познао, томе ће одавде у сусрет заћарлијати (пиркати) дах божанске речи“.

Шта је пак то, штока овој старој књизи привлачи највеће духове људске? Која је то централна тачка и сила огромне привлачности у овој чудесној књизи, која безбројне људе, — људе најјачега интелекта, срца и душе — вуче к себи, и на коју они упиру очи своје са дивљењем, страхопоштовањем, љубављу и скрушеношћу? — То је личност Исуса Христа! Само они, који га не познају, јер су и сувише заузети бригаама овога света, пролазе хладно и равнодушно покрај њега. И само површне, ситне и ниске душе у стању су, да ову божанствену и божанску личност Јеванђеља презиру и мрзе! Један од значајних немачких књижевника, Розегер, који је, као многи други, знао о Исусу Христу само по осећању из доба раније младости и био инди-

ферентан према њему, — за време једне своје болести прочитао је цело Јеванђеље без предаха, и прочитавши га узвикнуо је пун усхићења и одушевљења у убеђењу да је тек сада открио нешто ново, што му је дотле непознато било: „Какав је то Христос, који овде ступа преда ме! О, каква сила! која се радује и Богу и човеку и свету која тако неизмерно снажно дејствује; која је пуна предане љубави, пуна ватренога гњева у право време! О, он је надчовек! Он је Богочовек у највишем смислу речи! Таквог га ја још никада досад нисам видео!“

Чак и они међу писцима светскога гласа, који унапред, и пре него што су се упознали са овом јединственом личношћу из Јеванђеља, који унапред нису могли или нису хтели из принципијелних разлога или из каквих других интереса да у потпуности признају божанско порекло њено, — чак и ти људи нису могли да се отму испред силног утицаја на срце њихово — испред утицаја који отуда из Јеванђеља избија и блиста. Чувени и свуда познати француски оријенталист (филолог), који се додуше није много прочуо својим стручним научним радовима него једним делом о Исусу Христу, који је много више роман него историја, Ернст Ренан, назвао је Христа „човеком од огромних димензија“. „Исус се показује као јединствена личност у свима односима, и нико се не може с њиме упоредити“, говори Ренан. „Макар шта неочекивано да нам донесе будућност, Исус никад неће бити превазиђен.“ „Почивај мирно у својој слави, племенити Вођо! твоје је дело завршено твоја божанственост утврђена! Бескрајно више жив, бескрајно више љубљен после твоје смрти него у данима твог живота на земљи, ти ћеш остати камен темељац човечанства за увек; и оно што би могло избрисати твоје име из овога света равно би било потресу света у свима његовим темељима! Људи неће више разликовати између тебе и Бога!“

Христова импозантна фигура, ненадмашна у свима њеним моментима живота и рада, чинила је и још увек чини на велике људе јединствено силан утисак, — утисак од трајне вредности, такав утисак од кога се нису могли лако отети ни они међу јачим духовима који су били свесно вољни да му се отму. Борбу ту са Христом издржао је чак и

највећи хришћанин и борац за Христа, апостол Павле. „Трипут молих Господа (Исуса Христа) да одступи од мене“, писао је он некада коринћанима, измучен тешком борбом са земаљским, телесним човеком, са својом нижом природом. Генијални пак норвешки књижевник и мислилац Хенрик Ибзен по својој прилици је исто преживљавао, кад да је, у своме знаменитом делу „Цар и Галилејац“, своме књижевном јунаку Јулијану Апостату овај отпор против боље човекове природе убадио у његова уста, рекавши: „Ти ни појмити не можеш! Ти, који се никада ниси налазио у власти овога Богочовека! Оно, што је он широм света распростра, то је више него једна наука! То је чаролија, која чула заробљава! Ко је једном под њим стајао, ја мислим, тај се више никада неће моћи од њега сасвим ослободити!“

Како је силна, моћна и неупоредиво узвишена и божанска ова личност види се и из утицаја, који је она чинила чак и на велике духове нехришћанских народа. Чувени индијски првак из краја прошлога века, иначе, непријатељски расположен према хришћанима, односно према једној великој хришћанској империји која је потлачила његову отаџбину, припадник једне секте браманске религије, Кешуб Чундер Сен, у једном свом јавном предавању овако је говорио о Исусу Христу: „Зашто ја гајим према Христу поштовање и страхопоштовање? Од куда долази то, да ја, иако не носим име хришћанин, ипак не престајем да своју најсрдачнију захвалност подносим Исусу Христу? Мора нешто бити у животу и смрти Христовој, у његовом великом Јеванђељу, што може донети утехе, светлости и снаге у једно срце тешко оптерећено грехом и неправдом... Ја нађох да Христос једним језиком говорио а хришћани другим. Одох к Њему, — ка Христу—, спреман да чујем, шта он има да каже, и бејаш по том неизмерно умирен када ми рече: Љуби Господа Бога свога свим срцем, свом мишљу, свом душом, свом снагом; и љуби ближњег свога као себе самога... Његова заповест праштања и заповест љубави према непријатељима, ова надземаљска наука о љубави према људима, за мене је заиста слатка; и када ја на овога благословенога човека Божијега мислим, који на крсту умирући говорио ове речи: Оче! опрости им! — ах! тада

ја осећам, да ја ово биће морам љубити; осећам, да у мени има нешто што је овим небеским речима дирнуто; ја осећам, да Христа морам љубити..., да га морам из свег срца љубити, јер он проповедаше и љубав према непријатељима.“

У толико више велики људи из средине хришћанских народа били су очарани не само науком него целокупном појавом Христовом. Леополд Фон Ранке, историчар светскога гласа (који је узгред буди речено, написао и једну лепу историју Српскога народа), проучавајући Исуса Христа и друге велике људске појаве, доноси овакав свој суд: „И са становишта нашег световног посматрања ми смемо рећи: Невиније, силније, узвишеније и светије није ништа на земљи било, него што су Христов живот, његово страдање и смрт! У свакој од његових изрека веје чисти дах Божји; то су речи, како рече апостол Петар, и речи вечнога живота“. Људски род није имао ни једну појаву, која би се са овом појавом — појавом Исуса Христа ма и издалека могла мерити и упоредити“. Џон Стурт Миљ неоспорно спада међу најјаче филозофске умове у Енглеској. Он је представник т. зв. позитивизма, те верује само у оно што је експериментима, чулном искуству приступачно. Али када размишља и говори о Исусу Христу, он је препун одушевљења и дивљења: „Ништа не стоји на путу“, каже он, „што би обеснажило мишљење да је доброта Творца потпуна, и да један карактер идеалног савршенства, коме ми тежимо и чије признавање лебди пред нашим очима као највиши циљ при нашим поступцима, можда заиста екзистира у једном бићу, коме ми имамо да захвалимо за све добро које уживамо. Али пре свега, најзначајније је: изванредно драгоцено дејство на карактер, које је хришћанство на тај начин чинило, што је оно у једној божанској личности поставило мерило првокласне исправности и слику угледања, која чак и атеистима служи на добро, и која никада више неће бити изгубљена за човечанство. Јер Христос је и више нешто него Бог, — Христос, кога је хришћанство вернима као углед савршености за човечанство изложило. Много више значи оваплоћени Бог, него Бог Јевреја или Бог Природе, јер је он — Христос — у својој идеалној појави чинио тако велики и тако исцељујући утицај на модерни дух. И нека нам рационална критика одузме одатле ма што још, Хри-

стос нам, упркос свему томе, још увек остаје као једна јединствена и једина појава, тако неслична онима који су пре њега били, као што је неслична и свима онима који после Њега дођоше... У животу и говорима Исусовим утиснут је печат личне оригиналности спојене са најдубљом унутарношћу,... и тај печат личне оригиналности и најдубље унутрашњости мора да овога пророка из Назарета, чак у сагласности и оних који не верују у Његово божанско надахнуће, стави у први ред људи са узвишеним генијем, којим се наш род може само поносити“.

Са истим одушевљењем, а можда и са већим још, говори о јеванђелском Исусу Христу већ једном цитирани велики немачки песник и филозоф Гете. Многи су критичари тврдили, да је јеванђелски Исус Христос измњшљен, јер они нису могли веровати да једна таква појава и личност уопште може егзистирати. Њима на супрот Гете каже: „Ја сматрам Јеванђеља за потпуно вередостојна, јер у њима дејствује одсејај једне узвишености која директно излази из саме личности Христове, и која је таквог божанског рода, како такво што божанско никада на земљи није се било појавило. И ако ме ко пита, да ли је у мојој природи да му подносим обожавајуће страхопоштовање, то ја исповедам: Сасвим је тако! Ја се сагибам пред Њим као пред божанским откривењем највишег принципа моралности“. „Стога“, вели даље Гете, „нека би духовна култура увек и на даље корачала, и нека би она расла и у ширину и у дубину, и нека би се човечји дух проширио колико хоће; али он — човечји дух — неће никада превазићи висину и моралну културу хришћанства, која из Јеванђеља тако сија и блиста“.

Још пламенијим речима говори о Христу велики немачки филозоф Хердер (Јохан Готлиб фон Хердер): „Са страхопоштовањем сагибам се пред твојом племенитом приликом, Ти! главо, и оснивачу једног царства с тако великим задацима, с тако трајним обимом, с тако простим, животностворним принципима и са тако дејствителним постицајима да и сфера самог овог живота на земљи изгледа и сувише тесна! Нигде! нигде у историји не наилазим ја ни на једну револуцију, која је у тако кратком времену и у великој тишини била изазвана, која је слабим средствима а на један

заиста тако чудан начин и ка једном још недогледном дејству на све стране по земљи засађена, и у добру и у злу обрађивана била, као што је она револуција која је дошла под именом твоје религије!"

У своме чувеном педагошко-философском спису „Емилу“ познати француски мислилац Жан Жак Русо написао је једну сјајну, тако рећи химну, химну у прози Христу: „Исповедам ти се, синко, и признајем, да ме задивљује величанство св. Писма, и да светост Јеванђеља говори моме срцу. Погледај књиге филозофа са свим њиховим надувеним језиком; како су незнатне, упоређене са св. писмом!... Да ли да сматрамо јеванђелску историју за самовољну измишљотину? Мој пријатељу! тако се нешто не може измислити! И дела Сократова, у која нико не сумња, мање су потврђена него ли дела Исуса Христа... Било је много непојмљивије, да су више људи договорно измислили ту књигу, него да је један једини човек дао материјала за њу. Никада не би били у стању, јеврејски писци да даду тај тон или да поставе тај морал. Јеванђеље садржи тако велике, тако јаке, тако потпуно недостижне знаке истине, да би измишљач такве бајке у још већој мери заслуживао наше дивљење него ли сам херој. Успркос свему томе, то је јеванђеље пуно и невероватних ствари, пуно таквих ствари, које сеprotиве разуму, и које разуман човек не може ни појмити ни примити. Шта, дакле, да ради човек усред свих тих противречности? Треба бити увек скроман и обазрив, мој синко! Ћутећи поштовати оно, што нити се може одбацити нити схватити, и погињати се пред великим Бићем које једино зна истину“. „Но, је ли пак могуће, да је онај о коме Јеванђеље говори, само човек? Је су ли његов живот и наука: живот и наука једног сањалице или славољубивог партијског вође?! Каква благост! Каква чистота у његовим наравима! — Каква дирљива драж у Његовим поукама! Каква узвишеност у његовим начелима! Каква дубока мудрост у Његовим говорима! Какво присуство духа, каква финоћа и каква тачност у Његовим одговорима! Какво владање собом у Његовим тешким искушењима! Где је тај човек, где је тај мудрац који би могао тако поступати тако страдати и тако умрети, без слабости и без разметања!“ „О, како мора да је заслепљен онај, који се усуђује да

сина Софронискоса (т. ј. Сократа) упоређује са сином Марије (т. ј. Исусом Христом)! Какво одстојање између њих двојице! Сократ, који је умро без бола, без срамоте, одиграо је лако своју улогу до краја; и да та лака смрт није послужила на част животу његову, могло би се с правом посумњати: да ли је Сократ са свим својим духом био што друго до софист. Каже се, да је он — Сократ — пронашао морал; па ипак су га други вршили пре њега. Он је изговарао само оно, што су они већ чинили, и само је извлачио поуке из њихових примера. Аристид је био праведан пре него је Сократ дефинисао појам праведности; Леонида је умро за своју отаџбину пре него је Сократ љубав према отаџбини учинио дужношћу; Спарта је била трезвена пре него је Сократ уздигао трезвеност, и Грчка је обиловала честитим људима пре него је он одредио појам врлине. Али, где је Исус у својих нашао тај узвишени и чисти морал, за који је он једини дао поуку и пример? Из крила најбеснијег фанатизма никла је највећа мудрост, и једноставност најјуначвијих врлина учинила је част најпрезренијем од свих народа. Смрт Сократова, која је наступила док је он мирно филозофирао са својим пријатељима, најслађа је смрт какву само пожелети може човек. Смрт Исусова напротив, који је издахнуо у мукама, псован, ружен, и проклињан од целог једног народа, најстрашнија је смрт, какве се само бојати можемо. Сократ, узимајући чашу отрова, благосиља тамничара који му је пружа уза сузе. Исус се, уз најстраховитије муке, моли Богу за своје острвљене целате. Ваистину! Ако су живот и смрт Сократова достојни једнога мудраца, онда живот и смрт Исусова показују Бога!

Највећи и најзнаменитији енглески беседник Спурџон износећи својим сликовитим речима живот Христов, каже на послетку: „Живот Христов био је тако свет, да, кад би он био само један човек, заслуживао би да буде Бог“.

И безбројни други велики људи најразноврснијих народности и најразноврснијих струка и позива сличне мисли и слична осећања гајили су према Исусу Христу, осећајући и предосећајући у њему неко више, надземаљско биће од неоцењиве вредности и значаја како за живот појединаца тако и за живот човечанства. — Још само, на крају овог свог предавања, да цитирам речи једног великог војсковође

и императора, који је и могао постати великим, јер је био и духом велики, — речи о Христу Наполеона Великог. Када је он остао без царства и војске, као изгнаник и заробљеник на острву св. Јелена, имао је тада и прилике и времена да о својим и туђим замашним делима и подвизима размишља и мери са делима и подвизима оне велике личности из Јеванђеља. Разговарајући једном са својим пратиоцима из прошлости, упита он изненада једнога од њих: Можеш ли ми рећи, ко је био Исус Христос? Када му овај, збуњен питањем, напослетку одговори, да о томе није размишљао, рече му Наполеон: Ја ћу ти рећи: Александар Велики, Цезар, Карло Велики и ја основали смо велика царства. Али, на чему смо ми наслонили творевине нашега генија? На сили! Једини Исус основао је своје царство на љубави. И данас још: милијони људи за њега би погинули.“ „Ја мислим, да се нешто у људе разумем, и кажем ти: сви ови велики владари беху људи, и ја сам човек; али једноме није раван ни један. Исус Христос беше више него човек.“ „И као што је истина да има Бога, тако исто мора бити истина: да је Христос Бог!“

Драги слушаоци.

Има врло много школованих људи, али међу њима врло мало стварно учених и великих. Свакодневно, и на сваком кораку ви сретате људе међу школованим, који вам се намећу за учитеље и вође у вашем животу уместо онога учитеља и вође из Јеванђеља. Куда вас они воде? и хоћете ли поћи за њима? Или ће те поћи за овим малобројнијим међу школованим али великим људима, који не напустише Христа већ признадоше величанство његово? — Та питања, која вам ја сада упутих, и Исус беше једном упутио својим слушаоцима, малобројни али најбољи међу слушаоцима, међу ученицима **Његовим** — Христовим — остадоше уз свога Учитеља, док га они други, многобројнији напустише. Тада се Христос окрете тој малој групици — свега дванајесторици — својих ученика, и рече им: „да нећете и ви отићи од мене? Тада му одговори Симон Петар: Господе! коме ћемо ићи? Ти имаш речи вечнога живота. И ми веровасмо и познасмо да си ти Христос, Син Бога живога.“

ДАНИЛО Л. ПОПОВИЋ,
свештеник из Батуше

Наше задужбине — творци Југославије

Наше цркве и манастири су најдрагоценији споменици, који су нашем народу остали од родољубивих Немањића деспота, властела и многих других угледних Срба. — Оне заузимају једно од првих места међу уметничким споменицима. Оне су не само богаство, већ и највећи понос наше културе из Средњег века.

У црквама и манастирима, по скривеним фрескама, резбаријама, од најфинијег мрамора извајаним пластичним архитектурама, стубовима, порталима, кубетима и кружним розетама открива се уметничка способност нашега народа.

У тим црквама и манастирима биле су, наравно у првом реду очуване: жива вера и побожност. То су била скровита места за молитве и спајање душа у Богу. Нарочито доцније када је наш народ изгубио своју државну самосталност на Балкану, кад је пропануло царство; кад је Србин све изгубио; кад је Турчин све притиснуо; кад је на цркви оца рикао; кад је Србин „пропиштао у оковима тешким“ и на кољу. У тим црквама, у тим царским задужбинама и манастирима, у том раскошном сјају и лепоти наше старе славе и величине, налазио је наш народ утехе за националне поразе и окрепљење за издржљивост у ропству. У светитељским фрескама гледао је народ наш ликове својих владара, снагу и моћ своје прошлости, али се у исти мах напајао духом националног осећања и вером у бољу будућност своју. Љубав за државу и националну веру била је у нас моћнија него све наше оружане силе. Нема овога случаја ни у једном европском народу, а најмање међу балканским народима. Наше задужбине имају и моралну и културну и националну вредност.

Оне су и данас, после 750 и више година, и ако у трошном стању, махом у зидинама очувана дела наше на-

ционалне уметности, читаве ризнице некадашње славе и величине, историјски сведоци наше цивилизације.

О нашим старим задужбинама, најлепше се изразио наш књижевник М. Ђ. Милићевић овако:

„Идући овако од камена до камена, од развалине до развалине, ми смо ради да напоменемо, колико су важне оне тачке на које се стицао наш народ у сваком тренутку свога горког или слатког живота. Весео или тужан; здрав или болестан; богат или сиромаш; срећан или очајан; појединце или масом згрејавао се Србин свакад и у свако доба под освећене сводове својих богомоља, задужбине славних предака, тих остатака минулих векова, те ту намиривао потребу срца свога; мирио се сваки са собом и са светом; црпео нову снагу за нова трпљења; чистио се и поправљао од своје слабости и свакад се враћао познатији, приближнији Богу своме, идеалу сваке савршености, претставнику сваке блажености, за каквом тек људско срце може да пожуди.

Благотворни овај утицај осећао је и појединац и цео народ. Није оно без узрока, што песма кроз векове понавља, и од заборава чува донос народни:

„Да ви знате наше манастире
 Наших славних цара задужбине
 Какови су и колики ли су,
 Да видите лавру Студеницу...

— — — — —
 — — — — —

И остале Српске манастире
 Да видите па да се дивите“...

А Јован Дучић, један од првих садашњих књижевника и познавалаца нашега народа, путујући са г. Ериом бив. председником Француске владе кроз нашу отаџбину, посетио је Тополу, Жичу, Студеницу, Грачаницу, Дечане, Скопље и даље до Битоља, и о утисцима, које је просвећени путник о њима добио вели:

„Видео је нешто, што за оцену судбине и Геније једног народа највише значи: а то су наши историјски споменици, наша архитектура и средњовековни живопис. Он је био усхићен. Велики писац дела о Бетовену, видео је нашу ренесансу, која је постала пре талијанске. Видео је сликарство

нашег монаха Евтихија, које је надмашило Ћота у Азиси. Видео је наше царство и наше господство; — остатке једне велике хришћанске монархије, и спомене једне дубоке вере. Ми нисмо скоројевићи. Наша држава има своје темеље у далекој организованој држави средњег века, на црквеном и обичајном праву и литератури...“

Наши историјски споменици из Јужне Србије су: — „велики фондови, који су за нашу будућу културу остали, од наше старе велике монархије и једне дубоке вере.“¹⁾

Наша сељачка, бунтовна те ипак стваралачка нација која је поред свих крвавих трагедија, пораза и несреће још у Средњем веку успела да докаже да смо ми народ способан за прогрес и цивилизацију, и да смо дуго времена била на Балкану носиоци свију вредности културе човечанства. Те наше задужбине и овако са порушеним зидовима обухватају златно доба старе Српске уметности и претстављају у финој разрађености укуса и облика најкласичнију концепцију монументалних вредности.

А кад се томе дода још и то: да су ове задужбине подизане у најлепшим Српским пределима, оденутим густим шумама, поред дубрава и цветних ливада, које квасе бистри планински потоци и реке и да су од својих оснивача биле украшене — онда се тек може створити слика тих народних светилишта, у којима се српска душа с Богом разговара.

Осим тога цркве и манастири били су нашем народу и просветна средишта, где су кроз векове писане и чуване старе рукописне књиге црквеног и историјског садржаја, који су и данас још најглавнији извор за историју нашег народа и најбољи доказ о нашој средњовековној култури.

Безбројни писани српски споменици, који су чувани у тим манастирима и црквама, показују високу културу нашег народа толико, да је Србија Русији и осталом Словенству за пример служила.²⁾

Уз манастире подизане су школе, у којима су деца стицала знање из писмености и наука. Калуђери су поглавито били учитељи и главни књижевни радници. Они су

1) Политика 23-VIII-1929 год.

2) Братство Св. Саве, књига 21, страна 121.

састављали, преводили и преписивали српске књиге у манастирској самоћи и тишини, они су утицали на цело друштво оног времена.

Српска црква и манастири у Јужној Србији прибавили су имену Српском врло велико уважање за време владавине турске. Она је сматрана као центар православља, а стари српски језик, слично латинском језику на западу, постао је црквени језик суседних народа. Српски језик постаде чак и званичан језик на коме краљеви и цареви ових разних народа пишу своје дипломе и повеље. Султани турски узимаху језик српски за званичан језик својих диплома. Чак и некоје дипломе мађарских краљева тога доба, као и дипломе албанских кнезова писане су истим језиком.

Код наших цркава и манастира о саборима и славама црквеним, у њиховим густим шумама, стицао се народ из ближе и даље околине. Омладина је играла, пријатељи се састајали и орођавали, прваци народни упознавали, а главнији међу њима издвајали се и са калуђерима и свештеницима у ћелијама манастирским о добру народном и његовој будућности говорили.

Сродници су прилазили, једни другима, срца отварали и казивали боле и радости својих у домовима. Колико је бола у души њиховој, кад су једни другима казивали: да су им Турци одвели мушку децу за будуће јаничаре, женску чељад нападали, имовину упропашћивали, домаћине и угледне људе убијали, или у ропство одводили?...

Колико је тај заједнички саосећај бола сродника и познаника у нашем народу с колена на колена прелазно, и из године у годину, из века у век кроз народ стално растао и јачао мржњу и освету над Турцима, показују нам народне песме:

„Да је душа у подгрлац дошла
 Да је крвца из земље проврела,
 Земан дош'о ваља војевати,
 За крст часни крвцу прољевати
 Сваки своје да покаје старе“...

На саборима су гуслари песмом опевали патње и славу прошлост народну, истицали јунаштво Обилића и Краљевића Марка, са поносом опевали лепоту старих Немањинских и других задужбина, јачали родољубље народно и веру у срећнију будућност.

Гуслари и гусле су били ти који су у срцима нашега народа одгајили јунаке; о чему нам најбоље говори наша народна песма:

Уз'о деда свог унука,
Метн'о га на крило,
Па уз гусле певао му,
Што је негда било.

Око цркава и манастира народ се скупљао са више слободе него на другим местима. Но обесни Турци, кад су били наоружани и у већем броју, и тамо су нападали незаштићени народ и немилосрдно клали и убијали и старо и младо.

Кад су патње превишале меру, народ се почео спремати за устанак, но како није имао оружја и барута, набављао је крадом из Аустрије и чувао на склоницима.

Како су цркве и манастири били дубоко у шумама, од Турака доста заклоњени, прваци и вођи народни, имајући вере у калуђере и свештенике, склањали су оружје и барут код цркава и манастира, што нам потврђују ови подаци: у манастиру Благовештењу за време Карађорђево држан је барут. У цркви Новачкој — недалеко од Уба смештен је био барут и друго што је било потребно противу Турака из Босне, ако би они ударили на Србију и т. д.

Из овог кратког излагања може се видети, да су све те наше српске задужбине данас главни архив, библиотека и музеј наше средњовековне и доцније културе, књижевности и уметности. То је, нема сумње, национални понос нашега народа, најдрагоценија оставина великих предака наших, највиднији, највечнији, најнепобитнији и најнесумњиивији сведок наше културне способности и цивилизације којој је наш народ корачао и за време златнога доба свога напретка и кроз векове тешког робовања.

Са падом Српске државе престало је и грађење цркава, задужбина и подизање културе. Народ је допао ропства и он се у масама расељавао у мирније земље да би сачувао главу и имовину. Сва национална, политичка и културна акција пренесена је у Војводину, где су подизани манастири, задужбине српских деспота. Сви духовни и материјални елементи наше културе пренесени су, пресађени, проширени и очувани све до нашег уједињења тамо у Вој-

водини, где је духовно, материјално, национално и религиозно обновљено целокупно наше кретање, наша народна традиција и наше снажење изнутра. У Фрушкој Гори основали су Српски деспоти манастире: Крушедол, Јазак, Раваницу и друге, који су имали исто тако свој верски и културно национални значај као и задужбине у Јужној Србији. Они су за потлачени народ били уточиште националне религије и просвете. У њима је очувана кроз векове до данас народна вера, народна традиција, народни дух и понос пренесен из народне прошлости, одржан и очуван у ропству и предат у аманет данашњем нараштају у слободној, уједињеној Отаџбини.

За то чувајмо и одржавајмо наше задужбине, јер су нам оне кроз вековне муке и патње сачувале наше Српско име и одржале нас у вери Светог Саве и цара Лазара. Оне су нам створиле и данашњу нашу велику домовину Југославију. Њима треба увек гордо да се поносимо, јер њих ни једна друга нација на свету нема.

А сад, на крају овога чланка, да се искрено запитамо како ми стојимо према овим нашим задужбинама, том нашем националном и културном поносу. Ми смо према њима постали тако индиферентни, да смо дозволили да их зуб времена ништи. Оне ће нас за ту нашу нехат према њима горко осуђивати. С тога, ми сви треба да настојимо, да оно што је зуб времена учинио поправимо, те их нашем поколењу предамо као што смо их и ми од наших старих примили.

29-IV(12-V)-1938 године

Батуша.

Н. А. БЕРТЋАЈЕВ

Генерална линија Совјетске филозофије и борбени атеизам

Значајан је став према књизи „Порекло Хришћанства“ од К. Кауцког, која се сматрала за главну марксистичку

књигу о хришћанству. Кауцкова књига прештампана у совјетском периоду с предговором Рјазанова, као и књига Кунова, била је упутство за антирелигиозну пропаганду. Али сада обе су строго забрањене. Сетили су се да је Кауцки социјал-издајник, мењшевик и непријатељ бољшевизма. Све његове грешке, грехови и издајства очевидно су били у вези са лажним, немарксистичким теориским погледима. Марксисти — лењинисти никако не дозвољавају да пракса може бити лажна, а теорија истинита, све је са свим везано. Као што је познато, Кауцки је признавао да је прво хришћанство било резултат пролетерског покрета у Римској Империји. Он је сматрао Исуса Христа (питање о конкретном историском Исусу Христу он није сматрао за важно) за бунтовника и револуционара и био је готов да првом хришћанству призна комунистички карактер, иако се оштро разликује комунизам потрошње од савременог комунизма. Кауцковој књизи посвећен је специјални чланак у „Борбеном атеизму“, који није рђаво написан. Првом хришћанству не сме да се придаје пролетерски и комунистички карактер, то је строго забрањено, то се не сме да користи у антирелигиозној пропаганди, јер то може подићи престиж хришћанства у масама и према хришћанству изазвати симпатије. Гледиште несрећног Кауцког, који говори само о економији, карактерише се као богословско, што само по себи има смешан карактер. Кауцки тумачи порекло хришћанства историском средином и прилагођавањем средини. Међутим, то се обележава као механицизам. Треба објашњења извлачити из унутрашње дијалектике класа, из социјалне борбе људи, из њихове динамике. Хришћанство, као и свака религија, од почетка је било класно социјално зло, а не добро. Усуђују се чак да тврде, да је у култу првих хришћана проливана крв и да је постојало полно општење. Гоњење хришћана никада није постојало. Наилази се на фразе, које својом глупошћу и бесмислицама надмашују сваку фантазију. На једном месту у антирелигиозној литератури речено је ово: иза ликова Буда и Христа види се дрско лице капитала. Грехови хришћана у историји дају повод за такве чудовишне бесмислице. Све што се пише у совјетској литератури о религији с претензијом на научност, стоји много ниже испод саме филозофије генералне линије,

која ипак претставља неки покрет мисли. Страст и мржња ту коначно парализују мисао. Но ипак у антирелигиозној пропаганди искоришћени су сви мотиви који утичу на емоције и афекте маса. Било је психолошких успеха. У чему се састоје ти мотиви, на чија слаба и незаштићена места падају ти ударци?

Лењинова дефиниција религије, везана интересима борбе за борбени атеизам, прихваћена је као једина дефиниција која одговара генералној линији совјетске филозофије и науке. Религија је оруђе експлоатације, духовна патока и пре свега има класну суштину. Религија је увек била оруђе експлоатације и угњетавања, она није никада имала позитивно значење, никада није водила напретку, није ослобођавала и није помагала побољшање живота. Религија није никада бранила интересе угњетаваних, већ је увек бранила постојећи stroj и непомичност. У совјетској антирелигиозној литератури понављају се аргументи Фајербаха и Маркса, само у много грубљем облику. Религија даје уображену срећу и одсев стварне несреће људи. Символика хришћанства је израз социјалних односа са њиховом неједнакошћу, влашћу једних над другима, угњетавањем. Али ево главног аргумента совјетске антирелигиозне литературе: религија уопште и хришћанска религија посебице одриче човекову активност. Активност припаду Богу. Човек је пасиван и понижен. Хришћанство учи трпљењу и подношењу неправди и угњетавања на Земљи и учи да треба очекивати правичност и блаженство на небу. Совјетска философија држи се материјализма зато, што материјализам радикално одриче сваку трансцендентност и оностраност. Комунисти највише мрзе трансцендентност и оностраност и гледају свога главног непријатеља у вери у онострани свет, у постојање трансцендентног бића. С овим је у вези мотив антирелигиозне пропаганде који је највише искоришћен, аргумент који изгледа да је највише убедљив. Верујући хришћани очекују побољшање свога живота од чуда, од Божје милости. Они држе молепствија за добру годину и за кишу уместо да побољшају технику пољопривреде, и уведу тракторе. Томе се противставља човекова активност. Техника се узима као најмоћније оруђе у борби са религијом. Овај метод антирелигиозне пропаганде нарочито се примењује у

сеоској средини. Он рачуна са облицима хришћанства, који се ближе сујеверју и стварно смањују човекову активност. У историји често су користили хришћанство ради одрицања човекове активности. Али то није везано са суштином хришћанства, као религије богочовечанства. Хришћанство не учи, да хришћанин мора за све и увек да очекује чудо, да делује само Бог а не и човек. Но аргумент о човековој пасивности увек је најјачи у антирелигиозној пропаганди и он поставља проблем открића у хришћанској свести човекове активности и њеног оправдања. Марксисти — лењинисти верују, да ће рационализација привреде уништити мистику и религију, верују да она неће оставити никакву тајну. Анархија капиталистичке производње ствара религиозна веровања. Овај њихов аргумент је врло слаб и не одговара стварности, јер баш су у капиталистичком периоду ослабила религиозна веровања у људском друштву и противречности капиталистичког строја пре гурају све на пут атеизма. Марксисти — лењинисти верују да планска привреда, која поставља живот људи у зависност од њих самих, уништавајући случајност, мора да уништи религију и да доведе материјализам до триумфа. Али не може се очекивати да ово дође само по себи, већ треба водити борбу, антирелигиозну пропаганду. Антирелигиозна пропаганда је света дужност и њој мора да служи филозофија. То је један од најглавнијих задатака на филозофском фронту и органски улази у петогодишњи план. Заједно с тим утврђује се разлика између антирелигиозне пропаганде и религиозних гоњења. Нарочито се ова разлика подвлачи у антирелигиозној литератури. У упутствима за антирелигиозну пропаганду, у дискусији о њеним методима стално се говори против метода администрања у борби са религијом, против насилног затварања храмова, против омаловажавања светиња и др. Не треба стварати мученике, узвикује Јарославски и др. То је некорисно, то повлачи религиозну реакцију и ојачава религиозна осећања у народу. Набрајају се случајеви где су почињене грешке, где је претерана усрдност у борби ступила на пут гоњења. Препоручује се да се тако не ради и то се обележава као скретање и извитоперавање генералне линије. У ствариности ми знамо да се мученици стварају, да су готово сви свештеници стављени у положај мученика. Али то,

кажу они, нису религиозна гоњења већ политичке репресалије против контрареволуционара. За празнике говоре да имају реакционаран значај, јер ублажавају класну мржњу радника према експлоататорима.

Јако је интересантно, да се секташи третирају као опаснији од православних Православље им изгледа најнижи, најпасивнији, најсујевернији и највише опскурантски облик хришћанства. Зато је њега лако победити. Секташтво је савршенији облик хришћанства, мање реакционаран у социјалном погледу. Секташи су много активнији од православних и вештији у борби. Зато је борба с њима тежа, то је опаснији непријатељ. Вероватно се баптисти имају у виду. Секташи су чак и неки комунисти, али у овом случају они одричу насилну класну борбу и слабе радничку активност. Нужно је још и огласити, да су „попови без расе“ опаснији од „попова у раси“, они су финији непријатељ, културнији и боље наоружан. Из опортунистичких уступака остацима сујеверја у народним масама, свештеницима у раси дата је могућност да постоје, иако под тешким условима, само је могућност њиховог религиозног рада до крајности ограничена. Али свештеницима без расе сасвим се одриче право да могу постојати на совјетској територији. О Богу се још може говорити у храму, за време богослужења. Али изван храма, изван богослужења никоме није дозвољено да о Богу говори. У категорију „попова без расе“ долазе сви нематеријалисти, немарксисте, сви слободни филозофи и сви људи са духовним тражењима. То је необично пространа категорија. Сваки филозоф идеалиста или спиритуалиста је „поп без расе“. Чак је и Ајнштајн „поп без расе“. Па и „богостроитељство“, којим се Луначарски некада бавио, проглашено је за поповство. Идеологија попова без расе опаснија је него попова у раси, зато што се у борби с њом не могу употребити тако елементарни аргументи. Марксисте — лењинисте нарочито мрзе финије и духовније облике религиозне мисли и живота. Лењин директно каже, да је католички патер који саблажњава младе девојке много бољи од свештеника духовно чистог, високог живота и с таквим католичким патером лакше је изићи на крај. Али ништа тако марксисте — лењинисте не мрзе као оне покушаје да се сједини хришћанство са социјализмом и комунизмом.

Они се плаше да црква не призна социјализам, да би владала радничким душама. Непријатељство цркве према комунизму за њих није одређено емпириски, из чињеница, већ се изводи из црквеног схватања света. И ја сам убеђен да је за борбени атеизам комунист буржоа, пун капиталистичких жеља, прихвативљивији и више подношљив од хришћанина комунисте. Сама антирелигиозна пропаганда има сложени састав. У њу несумњиво улазе и елементи просветилачко-техничке борбе за цивилизацију у тамној маси. Али овај елемент спаја се с борбеним атеизмом и новом страшношћу идолатријом.

V.

Да изведем закључке из своје карактеристике. Став марксиста — лењиниста према филозофији и религији пре свега одређен је потребама активне борбе. Зато совјетска филозофија може да да утисак прагматизма. Али она забрањује прагматизам и утврђује постојање објективне и апсолутне истине, која одговара стварности, реалности. Марксиста — лењиниста изненађују нас снагом и целовити своје вере и својом неспособношћу за рефлексију и сумњу. У њиховом тражењу целосног погледа на свет, у коме су теорија и пракса нераздвајано везане, постоји истина. Ми морамо радити то исто, али у име нечега другог. Они хоће да израде новог човека, нову душевну структуру. И ово им пре може испасти за руком, него изграђивање нове економије. Психолошки доста су успели. И то је најгоре. Комунистички економија је много мање опасна, него неутрална. И ми морамо да се надамо рођењу новог човека, стварању нове душевне структуре, али на вечитим хришћанским основима. Марксиста — лењиниста имају грандиозну замисао: да радикално преуреде социјални живот. У томе је њихова снага. Али они се приближавају царству сиве безличности. Они су одбацили све старе и вечите светиње и вредности и поклонили се новим светињама и вредностима. Али ова нова светиња и нове вредности не налазе се на врховима, већ у низинама бића. Њих уздиже само вредност социјалне правичности. Али они не виде профетичку страну религије, док сами поседују мрачни профетизам. Роп-

ско и мрачњачко схватање хришћанства јако им олакшава постављени задатак У овом схватању, на жалост, они се слажу с многим хришћанима. За њихово схватање света није битан материјализам, који је постао чисто верболан, они чак сасвим и нису материјалисти, они поседују тамну спиритуалност. Али је стварно битна за њихов атеизам мржња према хришћанству. Комунизам је екстремни облик социјалне идолатрије, иако у њему постоји социјална истина, он доследно и до краја прихвата апсолутни примат друштва и друштвености над човеком, над личношћу, над душом. Ови људи су у целини избачени на површину социјалне борбе, парализовали су у својој души свако питање о смислу личног живота, о судбини личности пред лицем вечности. Они су неспособни да се замисле. У ропству потока времена, филозофија марксиста — лењиниста не мисли о питањима страдања, смрти, о смислу онога што се збило, о вечности. Њихова филозофска наивност пре свега изражава се у несхватању тога, да се све одређује праисконом структуром вредности, хијерархијом вредности. Проблем вредности за њих никако не постоји. Међутим, ипак се све њихово мишљење и сав њихов рад одређује тиме, што су они за врховне вредности живота изабрали социјално-економске вредности. То ниуколико не одговара сложености и богатству стварности за којом они јуре, не одговара тајни бића. Њихова филозофија није филозофија људскога живота, већ филозофија ствари и предмета, па ма колико они говорили о активности људи — класа. Истина је за њих само оруђе борбе и она је пуна пакости. Та истина је везана са пјатиљетком, а не са вечношћу. И свим овим унижена је, упрљана и обешчашћена важност теме о правичној организацији људског друштва, пред коју су они стављени тајанственим промислом Божјим.

— Крај —

Предео с руског
Ј. РАДОСАВЉЕВИЋ

ДАНИЛО Л. ПОПОВИЋ,
свештеник из Батуше

Беседа о светим литијама и њиховом значају¹⁾

— У име Оца, Сина и Светога Духа —

Градске и сеоске заветине у нашем народу претстављају свенародну молитву Богу за здравље, плодородност и спасење. Оне се равнају са нашим славама, јер се и колач меси и реже, и све остало као и о крсним славама. С тога се наша св. Православна Црква, као нежна мајка, која употребљава све мере и средства ради нашег спасења, не задовољава само оним молитвама које се свршавају у светим храмовима, — она нас изводи на молитву изван храма, — у поља. Па зар може бити за нас нешто величанственије и радосније од светих литија, које се обављају о нашим заветинама? Уз сјај св. икона и раскошност св. барјака и умилног појања гласа црквених звона и појања крстоноша, одред верујућих хришћана, представља ход небеских војника на земљи који се моле. Када се обављају св. литије, радује се и св. црква и земаљска и небеска. Ми који живимо овде на земљи, са највећом радошћу идемо преко поља, а свети угодници лебде над нама и моле се Свемогућем Богу за нас.

Свете литије нису установљене само ради торжанствености; не, оне нас уче многоме, т. ј. свему ономе што је корисно за душу нашу. Размислимо, хришћани, о свему ономе што ми видимо и чујемо на светим литијама. Свете литије које се носе о нашим заветинама, тачно представљају одлазак Христов на Голготу (Јов. 19, 16—18). Као што је онда Симон Киринејски ишао напред и носио крст, — а за њим ишао Сам Исус Христос и Његова Мајка Св. Дева

¹⁾ Држана на дан Свете Тројице у катедрали Пожаревачке Саборне цркве.

Марија, а са Њом и многи Христови ученици као и жене Мирносице и многи други који су веровали Христа; тако се то и код нас за време ношења светих литија ради. Код нас на литијама не носи се само један крст, носе се још и свете иконе, — икона Спаситеља, Свете Богородице и многих других светитеља. Све ово напомиње нам ондашњи одлазак Спаситељев на место казне; само што су онда за Њим ишли живи светитељи, а данас на светим литијама носе се њихови ликови. Када ми слушамо глас црквених звона, који нас зове ради учешћа у свима литијским свештенорадњама, то знајмо, да он собом представља победу Крста Христовог и трубу Арханђела пред други долазак Сина Божијег на земљу. Као што се Старозаветни ђивот спроводио свирањем у трубе и певањем светих песама, исто се тако и светиња хришћанска — Крст Христов и свете иконе спроводе звоњењем црквених звона, по примеру спровођења ђивота уз свирање труба (Псал. 10, 1—10) и умиљним певањем светих песама. Јеванђеље носи се у знак тога, што нам оно служи као путовођа у нашем животу. Кађење на светим литијама означава то, да смо ми Христов мирис Богу, и да се мирис познања нашег треба да јавља на сваком месту (2 Кор. 2, 14—15). Кропљење св. водом, чува нас од злих духова, — напомињући нам сличан обичај у Старом Завету, када су жреци ишли са живом светом водом по домовима, освећујући их и чистећи од сваке нечистоће (Лев. 14, 34). Црквени барјаци означавају борбу Цркве Христове са телесним страстима, светом и ђаволима под знамењем светога Крста. Као што је барјаке у Старом Завету, та света знамења, имало свако колено и племе изабраних синова народа Божијег, тако и код нас свака парохијска црква има барјаке. Свеће које се пале пред сваким записом, означавају нашу душевну, верску и духовну радост коју ми самим тим исказујемо пред Богом као нашим Оцем.

Ето, дакле, колику тајанственост, колико дубоки значај имају све радње које се обављају на светим литијама! А кад оне имају тако дубок смисао и значај за верујуће хришћане, онда још већу и чудотворнију моћ и силу оне треба да имају за оне, који са вером и надом гледају на св. Крст и иконе. И као што су старозаветни Јевреји гледајући на

металну змију добијали од Бога исцељење, то у толико пре хришћани гледајући на светињу у лицу светих литија треба да добију све оно што им је потребно за душу и тело. Св. Крст и св. иконе својом благодатном силом могу да отклоне помор стоке, сушу, град, неродицу и да донесу благовремено кишу и изобиље свију плодова, потребних ради одржавања живота. Записано је много хиљада чуда, која су се збивала за време светих литија! Тако године 1888 у једном крају наше Краљевине Србије на поље засејано житом нападе црв, и поче пшеницу немилосрдно утамањивати да се сељани узнемирише и почну се договарати шта да раде. Реше се да се искрено Богу моле и Светој Тројици и да кроз своја поља три дана носе литију. И шта се десило? Другог дана долетеше неке птице и почеше таманити црве, те на тај начин с Божјом помоћу и молитвом отклонише зло од себе. Од тога дана узеше Свету Тројицу за своју сеоску заветину. На овај и сличне начине постале су и по другим местима заветине.

Зато, драга браћо, при ношењу светих литија, искрено се Богу молимо, да нам Бог пошаље све што нам је потребно за живот. Немојмо се на литијама свађати, псовати, мувати, један другог оговарати и грдити, као што то већина њих чини, омаловажавајући тиме Светињу Божију — св. Крст, свете иконе и свете барјаке. Предајмо се искрено молитви, да би Бог својом милошћу удостојио наша срца, наше домове, наша поља, нашу стоку, — једном речју, сав наш мал. Све оно што смо сами од саоје воље узели, као што су свете литије, треба у добро дело и да обраћамо а не у рђаво. Јер где је нешто свето, тамо треба да буде и свако поштовање и страх. А ако тога нема, добро дело наше — свете литије — неће бити већ добро.

С тога, драги хришћани, и помор стоке, и суше, и град, и неродице, и громови, и муње, и земљотреси, и све невоље које нас сналазе у нашем животу, могу да отклоне наше молитве, само ако оне не буду потицале са наших усана, већ буду долазиле из дубине нашег срца, испуњене вером и надом на милосрђе Божије. Амин.

Учење св. Макарија Великог о прародитељском греху

Спасоносно учење Господа Христа проширили су свети апостоли широм целог света. Али они као смртни људи нису могли на овом свету за увек остати, зато мисију ширења и проповедања јеванђеља поверавају својим ученицима, а ови својима и т. д. И тако током времена хришћанство се, насупрот свима гоњењима, брзо раширило, примивши за своје чланове разне народе са разним религијским настројењима, који преласком у хришћанство нису могли разумевати тачан смисао речи св. Писма. Нема Господа Христа на земљи, нема оних који су били поред Њега; нема његових ученика. Па ко би овима могао тумачити истине св. Писма?... И ако нема Господа Христа у телу на земљи, и ако нема св. апостола, ту су они којима је наређено да проповедају, којима је поверено стадо божје. Ту су епископи, свештеници и други.

Први векови хришћанства обиловали су оваквим светилима, који су озбиљно схватили свој позив и задатак, неуморно делајући у винограду Господњем. Та светила Цркве Христове, то су св. Оци, међу које спада и св. Макарије Велики, подвижник египатски, о чијем се учењу, макар једним малим делом, мислимо позабавити.

Мало је светих Отаца, који носе назив „велики“. Св. Макарије је „велики“ како у свом подвижничком животу тако и у својим списима, који су испуњени дубоком мудрошћу и тачношћу тумачења истине. Оно што он говори није плод усиљеног мудровања и теорисања, већ плод дугог искуства.

Као драгоцену духовно наслеђе св. Макарија, до нас су дошли његових 50 беседа и 7 слова, писаних на грчком језику. Главни предмет његових беседа је тај да би показао људима, да највеће благо на коме треба тежити, јесте што тешње сједињење човекове душе са Богом. Даље он говори о прародитељском греху, који је човека удаљио од Бога и

заједно са овим објашњава успостављање савеза између Бога и људи кроз Исуса Христа. Указује на покварену природу човека и велике опасности од злих духова и потребу Божанске благодати за осећање наше природе и за утврђивање наше воље. Он у врло живим цртама оцртава тајанствену силу благодати у души, која ступа у сједињење са Богом. Његове су беседе често проткане молитвом, коју заједно са постом, препоручује као најбоље средство против искушења ђавола.

Но нама је потребно како св. Макарије Велики, као тумач истина хришћанских, гледа на прародитељски грех. Али пре него што пређемо на саму тему, потребно је да видимо каквим је човек био створен, како је пао, да би на тај начин лакше схватили саму суштину, величину и последице прародитељског греха.

Бог је апсолутно добро у коме царује савршена чистота. Зла у Богу нема, нити га може бити. Ако је тако, онда је јасно да је и оно што је он створио било добро, јер Бог после стварања, погледавши на све створено, виде да је „добро веома“.¹⁾ Тако је и човек, као слика и прилика Божија, изашао из руке Свемогућег: свет, безгрешан и бесмртан, имајући својства Божанства, као: ум, вољу и осећање. И сам св. Макарије Велики, говорећи о души човековој, вели да је створена: по слици Божјој, не из своје сопствене природе, него од Божанства, од Његовог сопственог Духа, од Његове сопствене светлости прима духовну храну, која сачињава прави живот душе“.²⁾ Такав човек могао је да уз припомоћ благодати божје постигне постављени му циљ, т. ј. „сачувати бесмртни живот и начинити себе учасником нетрулежне славе“.³⁾

Бог је створио човека безгрешним, али релативно, јер у његовој природи није било греха, својом пак слободном вољом човек је могао погрешити, јер „Адам је, вели св. Макарије, створен чистим од Бога, и њему су дане на слу-

¹⁾ I Мојс. 1, 31.

²⁾ Духовне беседе, посланице и слова преп. оца нашег Макарија, Москва 1885 год. Беседа 1 стр. 14

³⁾ Тамо, Беседа 3 стр. 37

жење и услугу све твари, зато што је он постављен за господара и цара свих твари“.¹⁾ И Адам док је био у јединству са Богом и док се држао Његове заповести није погрешно, јер на другом месту наш светац вели: „док је Адам хтео у Њему је пребивао Дух, који га је учио: — „тако реци и заповеди“ — јер за њега је све било реч; и Адам док се држао заповести, био је друг Божји“.²⁾

Човек је од Бога створен бесмртним како душом, тако и телом. Да би човек остао увек такав, Бог му даје помоћ — могућност, засађивањем у рају „дрво живота“, које је имало такву силу, да даје живот ономе ко га једе. И св. Макарије говорећи о смртности данашњих људи, које упоређује са првим човеком, вели: „Адам је био бесмртан и нетрулежан и душом и телом“.³⁾ Да је човек створен бесмртним, потврђује нам и св. Откровење. Тако премудри Соломон вели: „Бог није створио смрт“.⁴⁾ „Бог је створио човека нетрулежним и по слици и прилици својој створи га“.⁵⁾ Исто мишљење провејава и кроз Нови Зивет. Тако о томе говори апостол Павле у својим посланицама (Рим. 5, 12; I Кор. 15, 21, 56) а по његовом угледу и многи св. Оци. Ово је учење Црква увек чувала нетакнуто и чисто и онима, који ово небу примили прети анатемом. — (Картагенски Сабор).

Но и ова бесмртност као и безгрешност лежала је у слободној вољи Адамовој, т. ј. у послушности. Да је Адам остао у оном божанском добру, у коме је и створен, да је био послушан и испуњавао заповести Божје, он би помоћу благодати остао и безгрешан и бесмртан. И тако је дакле Адам својом кривицом постао виновник смрти: О томе говори блажени Августин кад каже: „до греха тело се човеково могло називати и смртним у једном погледу, и бесмртним у другом: смртним, јер је могло умрети; бесмртним, јер је могло неумрети“ — а даље закључује да је Адам био смртан, по својству свога земаљског тела а бесмртан по благодати Творца“. (De genes ad litteram).

¹⁾ Тамо, Бес. 11 стр. 113

²⁾ Тамо, Бес. 12 стр. 128

³⁾ Тамо, Бес. 15 стр. 172

⁴⁾ Пр. Соломонове, гл. 1, 13

⁵⁾ Тамо 2, 13—14.

Свети, безгрешни и бесмртни Адам, није остављен самом себи, већ да би могао развијати своје духовне и телесне силе, уведен је у рај „да га ради и да га чува“,¹⁾ добивши заповест од Бога, да не једе од дрвета познања добра и зла: „и запрети Господ Бог човеку говорећи: једи слободно са свакога дрвета у врту; али с дрвета знања добра и зла, с њега не једи; јер у који дан окусиш с њега умрећеш“.²⁾

Зашто Бог даје Адаму овакву заповест? Дали да га куша, хоће ли је човек прекршити, или пак да га наведе на зло? Ни једно ни друго. Сасвим други циљ има Бог. Давањем ове заповести дала се Адаму могућност да вежба своју слободну вољу и свесно бира и чини оно што је добро, а избегава оно што је забрањено. То исто важи и за све људе, јер сви ми имамо слободну вољу. За то зна и св. Макарије, јер каже да је човеку остављена слободна воља „какву му је Бог дао у почетку“.³⁾

Осим овога, оваква је заповест дата Адаму, да би се показало да је за човека најглавније у животу драговољно покораванье Богу, т. ј. своју вољу саображавати и покоравати вољи Божјој „нека буде воља твоја“. И сам Господ Исус Христос све што чини, чини у сагласности са Богом Оцем „јер сиђох с неба не да чиним вољу своју, него вољу Оца, који ме посла“,⁴⁾ а у Гетсиманском врту овако се мољаше „Оче мој, ако је могуће да ме мимоиђе чаша ова; али опет не како ја хоћу него како ти“.⁵⁾

Да је ова заповест важна и велика, показују речи Божје „јер у који дан окусиш с њега (т. ј. са дрвета познања добра и зла), умрећеш“. Да је ова смрт само телесна могло би се још некако и поднети, али ова је смрт и духовна што појачава величину и значај ове заповести

На основу речи св. Писма „и учини Господ Бог, те никоше из земље свакојака дрвета лепа за гледање и добра за јело, и дрва од живота усред врта и дрво од знања добра и зла“,⁶⁾ већина св. отаца и учитеља црквених слажу

¹⁾ 1 Мојс. 2, 15

²⁾ 1 Мојс. 2, 16—17

³⁾ Св. Макарије Велики — Бес. 15, стр. 173

⁴⁾ Јован 6, 38

⁵⁾ Матеј, 26, 39

⁶⁾ 1 Мојс. 2, 9

се да је ово дрво било као и остала дрвета у рају. Тако блажени Теодорит пише: „св. Писмо тврди да су и дрво живота и дрво познања добра и зла никли из земље, слесствено, она су по природи својој слична са осталим растињем. Као што је дрво крсно — обично дрво, али се због спасења, које се добија вером у Распетого на њему, назива спасоносним, тако су и ова дрвета — обично растиње, изникло из земље, али по Божјој одредби, једно је од њих названо доветом живота, а друго, пошто је послужило оруђем за познање греха, дрветом познања добра и зла“. (In genes guest, 27). Дакле, по природи, дрво познања добра и зла, јесте добро, као све оно што је Бог створио. Оно није било смртоносно, већ је било само средство помоћу кога је Бог хтео опробати човекову послушност. „Дрво познања је добро, како говори блажени Августин, али га се не дотичи. Зашто? Зато што сам ја Господ, а ти слуга: ето сав разлог. Ако ти разлог изгледа мали, то значи ти не желиш да будеш слуга. А шта је корисније за тебе него да будеш под влашћу Господа? Како ћеш пак бити под влашћу Господа, ако не будеш под Његовом заповешћу“ (Pract in Psalm, 70).

Нашим прародитељима у рају ништа није недостајало него су се још уз припомоћ благодати, могли и више усавршавати. Али у стању светости, праведности, блаженства и безгрешности они нису остали, него су отпали од Бога, преступивши Његову заповест. Знамо да заповест није била тешка за испуњавање, а да је опасна и тешка ако се не испуњава.

Али ђаво вековни недријатељ човека и Бога, испуњен злом, хоће ово зло и у друге да усади. Он је отпао од Бога, сада хоће да и други отпадну; он је осуђен, сада жели да и други буду осуђени. И тако ђаво, у облику змије прилази Еви и наводи је, саблажњивим речима, да преступи заповест Божју. И Ева хотимично пада окусивши плода са забрањеног дрвета. Али она се не задржава само на томе већ наводи и Адама, те и он преступа заповест. И тако чисти и праведни Адам, који је био, како каже св. Макарије Велики: „господарем свега, почев од неба до земље, који је умео распознавати страсти, који је био чист, од греха или порока, слика Божија, он је погинуо због преступа

постао је измучен и мртав. Сатана је помрачио његов ум“.¹⁾ А на другом месту, говорећи о узрочнику пада, наш велики светац вели: „тако змија у почетку уништи Адама високоумљем и гордошћу“.²⁾ Како из библијског текста (I Мојс. 3, 1—6), у коме се описује пад првих људи, тако и из речи св. Макарија, јасно се види да је змија главни виновник пада наших прародитеља. Да је змија била згиста ђаво или оруђе ђавола види се из речи св. Писма, које за ђавола кажу: „он је крвник људски од почетка“.³⁾ Ову мисао и наша света Црква потврђује кад пева: „А сатана лажливи, превари јелом, употребивши змију као сасуд“.⁴⁾

Ђаво је своје гадне циљеве остварио преко жене, јер је „од жене почетак греха и кроз њу умиремо сви“ (Сирах, 25, 28), а св. Макарије о томе овако расуђује: „Ђаво, преваривши Адама преко жене, као преко нечега сличног, одузео је од њега славу у коју је он био обучен. И таквом сликом човек се показао обнаженим и видео оно што пре није могао видети, зато што се његова мисао наслађивала небесним лепотама, док после преступа његова се мисао помешала са земаљским, које вуку доле, чисто и добро мудровање помешало се са телесним и грешним мудровањем“.⁵⁾ Сличним мислима обилује готово цело св. Предање.

Осим змије — ђавола, постоји још један узрочник пада, а то је њихова слободна воља. Ева није морала послушати змију, али је она ипак послушала, нити је пак Адам морао да послуша Еву. Пре него што је окусила од забрањеног плода, Ева размишља о самом предлогу, гледа на дрво, види да је добро за јело, жели да га окуси, и тек онда доноси коначну одлуку, да га узабере и једе. О томе лепо говори свети Григорије Ниски кад каже: „Зло се зачело у змији — ђаволу; искушењем змијиним побеђена је била жена; затим је женом побеђен муж, те је на тај начин зло добило своје биће кроз тројицу“.⁶⁾ (In Christi resurrect. Orat. 1).

— Наставиће се —

Десине.

Ж. Ј. ПЕТРОВИЋ, свештеник

¹⁾ Беседа 26, стр. 257.

²⁾ Беседа 27, стр. 281.

³⁾ Јован 8, 44.

⁴⁾ Недеља Спропусна. Стих. на Господи возвах.

⁵⁾ Слово 4, члан 5, стр. 516.

Кратке вести

На дан 26 маја (8 јуна) 1938 год. почело је овогодишње редовно заседање св. Архиј. Сабора. На дневном реду је решавање важних питања која се тичу цркве и свештенства.

Службене вести

Рукоположени

Његово Преосвештенство Епископ Браничевски Господин Др. Венијамин благоизволео је на Св. Архијерејској литургији у Саборном храму у Пожаревцу дана 1(14)-XI-1937 год. рукоположити у чин ђакона свршеног богослова Драгомира Филипковића а дана 8(21)-XI-1937 год. у истом храму у чин презвитера.

Дана 6(19) јануара 1938 г. на Св. Архијерејској литургији у храму Св. Архистратига Михаила у Пожаревцу рукоположен је у чин презвитера досадашњи ђакон-вероучитељ Живорад Петровић и постављен за пароха упражњене десинске парохије у Архијерејском Намесништву рамско-голубачком.

Примљен у клир

Одлуком Њ. П. Е. Б. Г. Д-р Венијамина Ебр. 2648-30 г. примљен је у клир ове Епархије презвитер Александар Новаковић парох конопнички Епархије Нишке и постављен је за пароха I парафинске парохије и в. д. Архијерејског намесника парафинског.

Одликовани

Одлуком Њ. П. Е. Б. Г. Д-р Венијамина Ебр. 714-38 г. презвитер Радомир Павловић привремени парох Ореовички одликован је правом ношења црвеног појаса.

Одлуком Њ. П. Е. Б. Г. Д-р Венијамина Ебр. 714-38 г.

презвитер Константин Пушкин привремени парох Жабарски одликован је правом ношења црвеног појаса.

Одлуком Њ. П. Е. Б. Г. Д-р Венијамина Ебр. 714-38 г. презвитер Живота Марковић парох I породински одликован је правом ношења црвеног појаса.

Одлуком Њ. П. Е. Б. Г. Д-р Венијамина Ебр. 714-38 г. презвитер Петар Гојнић парох II породински, одликован је правом ношења црвеног појаса.

Одлуком Њ. П. Е. Б. Г. Д-р Венијамина Ебр. 771-38 г. одликован је правом ношења протске камилавке презвитер Гљеб Квјатковски парох I лучички.

Одлуком Њ. П. Е. Б. Г. Д-р Венијамина Ебр. 772-38 г. одликован је правом ношења протске камилавке презвитер Драгољуб Матејић парох V пожаревачке парохије.

Пензионисани

Одлуком Св. Арх. Синода Син. бр. 2103-938 г. прото-презвитер Хривоје Јовановић парох костолачки у Арх. намесништву пожаревачком стављен је у пензију.

Одлуком Св. Арх. Синода Син. бр. 2103-938 г. прото-презвитер Милан Влајковић парох II смедеревски стављен је у пензију.

Унапређени

Одлуком Њ. П. Ебр. 635-38 г. презвитер Милан Јелић парох IV смедеревски унапређен је у VIII-2 гр.

Одлуком Њ. П. Е. Б. Г. Д-р Венијамина Ебр. 570-38 г. презвитер Сергије Липски парох Добрњски у Арх. намесништву Рамско-Голубачком преведен је у X-1 гр.

Одлуком Њ. П. Е. Б. Г. Д-р Венијамина Ебр. 672-38 г. презвитер Милан Ф. Благојевић парох I смедеревски и в. д. Арх. намесника, утврђен за Архијерејског намесника по-дунавског.

Одлуком Њ. П. Ебр. 474-38 г. презвитер Боривоје Јевремовић парох Брзоходски у Арх. намесништву моравском унапређен је у IX-1 гр.

Одлуком Њ. П. Ебр. 459-38 г. презвитер Василије Каљужни парох II рановачки у Арх. намесништву млавском, преведен је у VIII-2 гр.

Одлуком Њ. П. Ебр. 28-38 г. презвитер Александар Илић, парох III њупријски у Арх. намесништву раваничком преведен је у VI-1 гр.

Одлуком Њ. П. Ебр. 389 од 6(19) марта 1938 г. прото-презвитер Петар Шундић парох I кучевски и Арх. намесник звишки преведен је у V-1 гр.

Одлуком Њ. П. Ебр. 63-38 г. презвитер Божидар Радвановић парох II медвеђски, унапређен је у VII-2 гр.

Одлуком Њ. П. Ебр. 671-38 г. презвитер Живко Барјактаревић парох дреновачки преведен је у VII-2 гр.

Постављен и премештен

Одлуком Њ. П. Ебр. 615-38 г. презвитер Никола Апостоловић парох II марковачки постављен је за пароха I марковачке парохије.

Одлуком Њ. П. Ебр. 637-38 г. јеромонах Дамаскин са-брат Манастира Витовнице, премештен је у братство манастира Миљкова.

Распис о усиновљењу

Св. Арх. Сабор по рассмотрењу спорних питања о посињењу у седници својој од 5-VI-(23-V) 1934 године под А. С. бр. 39-зап. 94 донео је ову одлуку:

У вези одлуке Светог Арх. Сабора А. С. бр. 22-зап. 151 из 1931 год. која гласи: Ако би усиновљењем извесна лица ступила у тако сродство које је према одлуци Светог Арх. Сабора А. С. Бр. 36 из 1923 год. сметња закључењу брака и да већ закључени брак доводи у питање, усиновљење се не може одобрити. На ниже постављена питања Св. Арх. Синода одлучио је Св. Арх. Сабор следеће:

На питање 1. Да ли свекар може посинити цоквеним чином мужа своје снахе пре или после венчања?

Одговорити да може, јер тим посињењем не настаје бракоразводна сметња дух. сродства између посињенога и супруге његове, пошто она стоји са поочимом у двородном а не у крвном сродству.

На питање 2. Да ли посињеник може узети за жену снаху поочима?

Одговорити да може из истих разлога као под 1.

На питање 3. Да ли таст може црквеним чином после смрти своје кћери посинити зета?

Одговорити да не може, јер би посинак дошао у 2 степ. дух. сродства у правој линији са супругом, а по начелној одлуци Св. Арх. Саб. А. С. бр. 36 зап. 103-1923 г. не може бити и таки брак би се имао поништити без обзира да ли је та супруга жива или не.

На питање 4. Да ли деда може посинити унука?

Одговорити да не може услед блискости крвнога сродства и смесе имена.

На питање 5. Да ли ујак може усинити сестрића?

Одговорити као под 4.

На питање 6. До којих се граница може у крвном сродству вршити усиновљење?

Одговорити да се у крв. сродству у правој линији и у побочној до 3 степена не може вршити усиновљење, а од 4 до 7 степ. да може разрешењем Архијереја, у случајевима у којима поочим стоји на вишем степену крвног сродства од посинка.

Један апел

Часном парохијском свештенству

Од шеснаест православних часописа (према седамдесет католичких), један је службени орган Св. Синода (Патријаршиски гласник), седам су полуслужбени органи појединих епархија (Нови источник, Браничевски весник, Жички преглед, Нишки преглед, Тимочки весник, Цетињски Пастир, Загребачки Браник,) један је орган Свештеничког удружења (Православље), један орган Монашког удружења (Духовна стража), један је студената теологије (Светосавље), један професора теологије (Богословље), два рачунају на интелигенцију (Хришћанска мисао и Хришћанско дело), један је упућен градском средњем сталежу (Братство) а само један једини је православни лист за народ (Мисионар). Отуда је овај последњи, и најраспрострањенији верски лист у нашој цркви уопште.

Данас, кад је нашем човеку тако потребна морална дисциплина; кад, духовно гладан, тражи од свега срца духовне хране; кад тражи помоћ небеса у тешком животу; — нашем човеку треба открити и понудити све богаство наше вере, и оно које је садржано у њеној науци и оно које налазимо у тајанственом животу цркве и оно које искрсава пред нас у свакодневици. Од свих наших православних листова то даје само „Мисионар“.

„Мисионар“ је најјевтинији наш лист, најпопуларнији наш лист, најраширенији наш лист. Стога би парохијско свештенство требало да препоручује својим парохијанима овај лист, да прикупља претплату на њега, да га шири у својим парохијама. У њему ће оно наћи верног и незаменљивог помагача. Тамо где „Мисионар“ долази, тамо су храмови пуни, држе се молитве, држе се постови, поштују се свештеници и старији, не псује се, не краде се, не лаже се; тамо је безгранична оданост светосавској цркви.

Свештеник који шири „Мисионар“ нијбоље врши своју мисију.

„Мисионар“ излази свакога месеца по православном календару на 32 стране а претплата за годину дана износи свега 20 динара. Као његов бесплатан додатак излази свакога месеца „Мали мисионар“, најомиљенији лист, најмањи по обиму, најкориснији по садржини, 50 примерака 12 динара.

БРАНИЧЕВСКИ ВЕСНИК ИЗЛАЗИ ДВОМЕСЕЧНО НА 2—3 ШТАМПАНА ТАБАКА.

**ПРЕТПЛАТА ВА 1937 ГОД. ИЗНОСИ ДИН. 40.— ЗА НАШУ ЗЕМЉУ
А ЗА ИНОСТРАНСТВО ДИН. 80.—**

**ПРЕТПЛАТА СЕ ШАЉЕ БЛАГАЈНИКУ УДРУЖЕЊА Г. ДРАГОЉУБУ
МАТЕЈИЋУ, СВЕШТЕНИКУ — ПОЖАРЕВАЦ**

Рукописе и књиге на приказ слати уреднику Драгутину Маринковићу протојереју — Саборна црква, Пожаревац.

Одговорни уредник: Драгољуб П. Матејић свештеник
из Пожареваца.

САДРЖАЈ

Прот. Др. Радивој Јосић: Велики људи о Исусу Христу као путу ка Богу као идеалу човечанства	страна 65
Данило Л. Поповић: Наше задужбине — творци Југославије	„ 79
Н. А. Берђајев: Генерална линија Совјетске филозофије и борбени атеизам (превео с руског Ј. Радосављевић)	„ 84
Данило Л. Поповић: Беседа о светим литијама и њиховом значају	„ 91
Ж. Ј. Петровић: Учење св. Макарија Великог о прародитељском греху	„ 94
Кратке вести	„ 100
Службене вести	„ 100
Распис о усиновљењу	„ 102
Један апел	„ 103

Наши часописи

- Гласник Српске Патријаршије — Ср. Карловци
- Православље — орган Савеза епарх. удружења — Београд
- Преглед Епархије Жичке — Краљево
- Преглед Епархије Нишке — Ниш
- Богословље — Београд
- Хришћанска мисао — Београд
- Хришћанско дело — Скопље
- Светосавље — Београд
- Братство — Сарајево
- Мисионар — Крагујевац
- Духовна Стража — Сомбор
- Тимочки весник — Зајечар
- Пастир — Цетиње
- Нови Источник — Сарајево
- Мали Богољуб — Срем, Карловци
- Пастирски глас — Крагујевац
- Православни Браник — Загреб